

УДК 339.7

О. Д. Штанько

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ НОВІТНІХ МЕХАНІЗМІВ МОБІЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ У ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Досліджено проблеми мобілізації фінансових ресурсів у глобальній економіці. Проаналізовано етапи еволюції світових фондових ринків та інституційний вплив на стан і параметри їхньої діяльності. Виявлено тенденції та перспективи регулювання фінансових ринків в умовах сучасних тенденцій регіоналізації та глобалізації світової фінансової системи. Визначено сутність сучасних фондових ринків як каталізаторів системи інструментів ринкової економіки.

Ключові слова: фінансовий ринок, фондовий ринок, грошовий ринок, світове господарство, реальний сектор, цінні папери, глобалізація, інформатизація.

О. Д. Штанько

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ НОВЕЙШИХ МЕХАНИЗМОВ МОБИЛИЗАЦИИ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ В ГЛОБАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ

Исследованы проблемы мобилизации финансовых ресурсов в глобальной экономике. Проанализированы этапы эволюции мировых фондовых рынков и институциональное влияние на состояние и параметры их деятельности. Выявлены тенденции и перспективы регулирования финансовых рынков в условиях современных тенденций регионализации и глобализации мировой финансовой системы. Определена сущность современных фондовых рынков как катализаторов системы инструментов рыночной экономики.

Ключевые слова: финансовый рынок, фондовый рынок, денежный рынок, мировое хозяйство, реальный сектор, ценные бумаги, глобализация, информатизация.

O. D. Shtanko

THEORETICAL ASPECTS OF INNOVATIVE MECHANISMS TO MOBILIZE FINANCIAL RESOURCES IN THE GLOBAL ECONOMY

The purpose of the article is to highlight contemporary trends in the development of mechanisms for the mobilization of financial resources in the global economy. Justification the role of the financial markets as a tool of accumulating financial and information resources in informatization and globalization of the economy.

In modern conditions of internationalization, which is implemented in the controversial but, at the same time and complimentary forms of globalization and regionalization, increasingly close becomes interaction, mutual penetration of various elements, segments of financial market, diversification and universalization of its infrastructure.

Therefore, financial institutions are gradually abandoning the orientation on certain financial, stock, currency direction and seek to provide both themselves and their activity with universal character.

Based on theoretical tasks understanding and consideration of complex realities interconnected operation of real and financial concept becomes necessary a comprehensive approach that naturally would include enough of different order elements. The last must, on the one side, represent the processes of informatization

and development of the newest technologies, and on the other, represent realities of attracting financial resources of various functional purposes long-term and short-term capital, as a source of stimulus to the real economy.

Mobilization of financial resources in a market economy involves detection of a wide range of issues, methodological and applicative plan. The whole model of integration mechanisms of stock market confirms the effectiveness of the processes of internationalization, the contents of which is to eliminate unnecessary transaction costs.

However, stock markets integration issue is controversial. According to liberalization, integration model, involvement of investment tools, stock market, stock exchanges in integration processes become the condition and the factor of modern globalization. On the other hand globalization leads to erosion of credit resources from the unattractive countries, destruction of national stock markets.

Analyzing the innovative mechanisms to mobilize financial resources in a market economy, it is worth noting that the efficient functioning of financial systems is impossible without developed stock market.

Key words: *financial market, fund market, money-market, world economy, real sector, securities, globalization, informatization.*

Постановка проблеми. Багато питань, пов'язаних із функціонуванням сучасної фінансової системи, фондових ринків, зокрема на міжнародному рівні, з урахуванням новітніх тенденцій інтернаціоналізації вивчено наразі недостатньо. Теза про дерегулювання цієї системи, яка активно пропагувалася протягом останніх десятиліть, призвела до негативних наслідків не лише для економік тих країн, які, на відміну від США, Західної Європи, Японії, Китаю, позитивно сприйняли її, але і для світового господарства в цілому. Не дивно, що і сама логіка нинішньої глобальної кризи свідчить про те, що, зважаючи на виникнення та поширення сучасних фінансових інструментів, поточних особливостей роботи фінансових ринків, а також інтернаціоналізацію у формі глобалізації, істотно удосконалюються ключові регулятивні підходи, тож навіть теорія циклічного розвитку, з урахуванням інформаційно-глобалізаційних реалій, втрачає актуальність [1, с. 438].

Виходячи з теоретичних завдань осмислення та комплексного врахування реалій взаємно пов'язаного функціонування реального та фінансового секторів як окремих національних економік, так і глобалізованих господарських просторів, задля формування методологічної основи вироблення оптимального регулятивного механізму необхідним є застосування комплексного підходу, який би органічно включав в себе різнопорядкові елементи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велика кількість досліджень, як зарубіжних так і вітчизняних, була присвячена аналізу мобілізації фінансових ресурсів: Л. Зінгалес, В. Іноземцева, С. Каплан, Д. Норткотт, М. Портер, Дж. Стиглиць, З. Луцишин, О. Мозговий, В. Новицький, О. Сльозко, О. Сніжко, Ю. Пахомов, О. Плотніков.

Визначення невіршених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на численні дослідження стосовно механізмів мобілізації фінансових ресурсів, означене питання залишається недостатньо вивченим. Існує проблема міжнародних інститутів у процесі регулювання діяльності світових фінансових ринків в умовах становлення інформаційної економіки визначення ролі та місця державного регулювання в цих умовах.

Формулювання мети. Метою дослідження є висвітлення сучасних тенденцій розвитку механізмів мобілізації фінансових ресурсів на світових ринках; обґрунтування ролі фінансових ринків як інструменту акумулювання фінансових та інформаційних ресурсів в умовах інформатизації та глобалізації економіки.

Виклад основного матеріалу. Теоретичні розробки фінансової системи ринкової економіки, доктрини бюджетування, оподаткування тощо ґрунтується на твердженні, що економікою управляють об'єктивні економічні закони. Це спонукає до заперечення необхідності активного державного втручання, натомість пропонується не тільки законодавче регулювання умов формування процента, складання бюджету та ін., а також необхідність цільового інституційного втручання. Водночас ситуація є неоднозначна і вивчення закономірностей розвитку ринкових та регулятивних підсистем може надати важливу інформацію щодо логіки життєдіяльності ринкових механізмів та відтворювальних циклів у цілому.

Фондові ринки вже протягом століть відіграють ключову роль у процесах мобілізації капіталів та перерозподілу інвестиційних ресурсів. Причому в історії фондових ринків можна виокремити декілька умовних етапів. Так, функціонально обмежені ринки цінних паперів існували ще у XIII–XIV ст., коли у деяких країнах Західної Європи проводилися вексельні ярмарки та існували постійні вексельні ринки. Подібна роль ринків цінних паперів пов'язана з поступовим відособленням зобов'язань фінансового характеру від торгівлі товарами і формуванням передумов майбутньої концентрації капіталів. Щоправда, це відповідало технологіям пізньофеодальної доби і малим можливостям «освоєння» фінансових ресурсів, які здебільшого, у разі своєї концентрації, виконували роль скарбів. Щодо суб'єктного боку справи, учасниками «прото-фондового» ринку виступали учасники (кредитори та отримувачі кредитів, не обов'язково виробничого характеру), а також перекупники боргових зобов'язань, спекулянти лихварського типу [2, с. 214].

Сфера функціонування розвинутого фондового ринку, учасниками якого виступають інститути держави, регулятивні структури, підприємства, приватні особи, є органічною частиною більш широких утворень, передусім йдеться про фінансовий ринок у комплексі його елементів та інструментів. І хоча існуючі фінансові системи в різних країнах, як у розвинених економіках, так і в національних господарствах, що перебувають на етапі трансформації соціально-економічних систем, істотно відрізняються одна від одної, вони мають і загальні, універсальні риси [3, с. 80–87].

У функціональному відношенні фондовий ринок, який безпосередньо «спеціалізується» на обігу цінних паперів і є невід'ємною складовою розвинутої ринкової економіки, забезпечує (принаймні має забезпечувати) для будь-якої окремої країни приплив капіталу. Водночас цей ринок, як і будь-який інший, являє собою систему (більш або менш широку, у даному випадку – спеціалізовану) економічних відносин, які реалізуються в межах купівлі-продажу властивих йому об'єктів відповідно до ступеня спеціалізації відповідного сегмента суспільної праці. Отже, і у випадку обміну цінними паперами діє певна ціна, яка формується на стику функцій попиту-пропозиції.

З методологічного погляду важливо відзначити, що як умовно відокремлене, так і спільне у функціонуванні економік є пов'язано зі зростанням ролі та значення інституційного втручання в господарські процеси та формування таких приватно-ринкових інститутів, які вписуються в модель пріоритетного стимулювання суспільно значущих проектів. І в даному відношенні існують серйозні суперечливо-

сті та різноманітні підходи до організації регулятивних систем. Згідно з М. Портером, для розвитку економічного потенціалу окремої країни важливим фактором є рівень внутрішньої конкуренції, яка становить могутній стимул прогресу пріоритетних галузей [4, с. 402]. Дана теорія хоч і надзвичайно поширена, на наш погляд, у практичному плані не така ефективна, як би хотілося, більш того, часом не найбільш доречно для проведення аналізу особливостей розвитку реального сектору та управління фінансовими ресурсами, які спрямовуються до високотехнологічних сфер та галузей.

Передусім фінансовий ринок, який припускає наявність учасників, фінансових інструментів, можна розділити на грошовий ринок і ринок капіталів. В обох ситуаціях маємо своєрідні цінності, які є предметом постійної купівлі-продажу в цих специфічних торгових системах, і які, у кінцевому підсумку, не мають «самоцінності», а «являють собою», певною мірою опосередковано власне предмети споживання або інструменти, які забезпечують доступ до них. В історичному плані можна відзначити, що процеси формування й розвитку фінансових ринків були непростими, навіть хворобливими, адже фактично усі країни пройшли через кризові періоди і крахи окремих банків і бірж, а також зазнали кризових потрясінь усієї фінансової системи [5, с. 14–19; 6, с. 78–88]. Водночас навіть серйозна фінансово-економічна криза, що розпочалася в 2008 р. і мала суттєві негативні наслідки для США й інших розвинених країн, не скасовує, як відзначає В. Сурян, провідну тенденцію поступової трансформації постіндустріальних економік у більш високотехнологічні економічні системи, засновані переважно на знаннях. Ця тенденція виявляється як в матеріальному виробництві, так і у сфері послуг, у змінній структурі капіталу і характері трудових стосунків [7].

Дійсно, у функціональному відношенні фондові ринки – сфера дії фінансових інструментів, безпосередньо пов'язаних із реальним сектором, таких, що впливають на нього та відображають логіку його функціонування, відображають

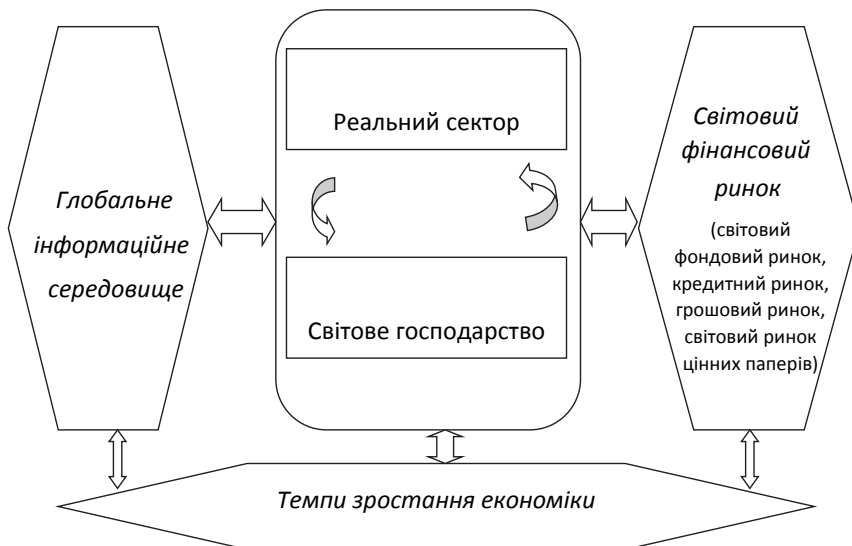

Рис. 1. Механізм взаємодії реального сектора та фондового ринку в сучасних глобально-інформаційних умовах*

* складено на основі: Корнійчук О. П. Фондовий ринок: теорія і практика / О. П. Корнійчук; за ред. акад. Б. М. Данилишина. – К.: НАНУ, РВПС України, 2009. – 224с.

системні впливи з боку глобального інформаційного середовища та світових фінансових ринків (див. рис. 1).

Формування, утвердження грошового ринку хронологічно випереджало генезис ринку цінних паперів, і є найбільш ранньою стадією існування фінансового ринку. Відзначимо, що виникнення грошового ринку у всіх соціумах, країнах безумовно передувало розвитку ринку капіталу. Можна казати і про функціональний примат грошового ринку, умови якого більш безпосередньо впливають на обіг цінних паперів, ніж навпаки. Водночас зворотні зв'язки сьогодні виявляються дедалі більш потужними. Більше того, стан та умови розвитку, функціонування усіх сегментів фінансового ринку сьогодні виступають у безумовній єдності (про сказане свідчать, зокрема й сучасні кризові реалії).

Держава як основний емітент грошей, емітент цінних паперів, регулятор грошового ринку, ринку капіталів, ключовий фактор розвитку фінансового ринку водночас створює правила гри, обслуговує ринок, визначає довгострокові позиції його розвитку, тактичні орієнтири поведінки господарських суб'єктів. Важливу роль в обох підрозділах фінансового ринку відіграють банки. Причому фактично уніфікованою для різних країн є реалізація державного суверенітету в плані монетарного регулювання через інститут центрального банку за допоміжною функції суб'єктів банківського сектора, а також фінансових та казначейських інститутів самої держави. Водночас регулювання та функціонування ринку капіталу є значно складніша система, як за суб'єктним складом, так і за функціональним «наповненням», оскільки предметом для нього постають не гроші, а грошові сурогати, символи цінностей та власне виробничі ресурси, до речі, не тільки диверсифіковані за характером, але й «розпоширені» між багатьма учасниками ринку.

Ринок цінних паперів у функціональному розумінні є один із безумовно найважливіших елементів для ринкової економіки, з огляду не тільки на «кількісний аспект», але й на його системні зв'язки з іншими сегментами та механізмами відкритої ринкової економіки. Фондові ринки відіграють важливу роль і як фактор соціальної стабільності в суспільстві [8, с. 79–87], оскільки вони допомагають вирішувати питання забезпечення стійкого розвитку реального сектора, збільшення зайнятості населення, ефективнішого перерозподілу суспільного продукту, покращення умов функціонування фінансово-кредитної системи країни в цілому, зокрема з погляду оптимізації її ліквідності та надійнішого запобігання можливих ризиків, а також стимулювання процесу придбання широкими верствами громадян прав виробничої власності.

Відповідно до історичних особливостей тієї або іншої нації ринок цінних паперів має більш або менш розвинену структуру, певним чином відлагоджені механізми функціонування. Причому під кутом зору політекономічного аналізу потреба у ринку цінних паперів зумовлена бажанням залучити додаткові грошові кошти для цілеспрямованого інвестування національної економіки через механізм перерозподілу відносного надлишку грошових накопичень. Йдеться як про сезонні надлишки, так і про міжгалузеві тимчасові фінансові диспропорції, використання яких створює можливість накопичувати підприємствами фінансово-інвестиційні кошти на власні інвестиційні проекти.

Водночас варто відзначити й сучасну тенденцію до розмивання національних кордонів, передусім, зміни торкнулися як найбільш інтегрованих держав, так і раніше відносно замкнутих національних фінансових просторів. Причина – глобалізація, яка передбачає радикальну зміну як зовнішніх, так і внутрішніх умов ді-

яльності фінансових структур, що відбувається завдяки регулюванню з боку міжнародних інститутів. Основний вектор їх впливу – лібералізація, яка після краху в 1971 р. Бреттон-Вудської системи та скасування режиму фіксування, прив'язки валютних курсів до золота призвела до нечуваної експансії іноземного капіталу на фінансових ринках окремих країн, що не лише підвищило значення світових резервних валют, і передусім долара США, але й дозволило спекулянтам «грати» на частих змінах курсу валют.

Означена й подібні неконструктивні форми активності суб'єктів світового ринку банківських послуг значною мірою пов'язані з посиленням конкуренції як однієї з причин зниження рентабельності традиційних банківських операцій взагалі. Йдеться про зниження банківської маржі, яке, крім іншого, сприяло дерегулюванню сфери фінансової діяльності, на що вимушені були згодитися розвинені країни наприкінці минулого століття. Як відзначають експерти, серед дерегулятивних кроків можна виокремити такі заходи, як зняття обмежень з величини процентних ставок, зниження податків і комісійних зборів з фінансових трансакцій, відкриття для іноземних банків доступу на внутрішній фінансовий ринок, розширена приватизація та сек'юритизація активів, дозвіл конкурувати з банками страховим компаніям та іншим фінансовим інститутам. Причому дерегулюванню сприяла також поява нового банківського інструментарію, що дозволяє обходити раніше існуючі правила та обмеження, та формування мережі офшорних банківських послуг, що функціонує у пільговому режимі (відсутність нормування резервних фондів, звільнення від страхових внесків, пільги на податки з прибутку) [9, 515 с.].

За сучасних умов інтернаціоналізації, яка реалізується у суперечливих, але водночас і компліментарних формах глобалізації та регіоналізації, дедалі тіснішою постає взаємодія, взаємне проникнення різних елементів, сегментів фінансового ринку, диверсифікація та універсалізація його інфраструктури. Тому фінансові інститути поступово відмовляються від орієнтації на певний фінансовий, фондовий, валютний ринок (який також можна класифікувати не тільки «суб'єктно», але й функціонально, скажімо, як терміновий), і прагнуть надати як собі, так і своїй діяльності універсального характеру.

Фінансові ресурси в сучасній ринковій економіці «живуть самостійним життям» і вже не виступають «простим» віддзеркаленням реального відтворювального процесу. Вектори товарообігу, логіка відносин купівлі-продажу «товар-гроші», «гроші-товар» далеко не вичерпують зміст відносин між економічними суб'єктами стосовно грошових, кредитно-інвестиційних ресурсів. Передусім, кажучи про внутрішню логіку самостійного «життя» фінансових ресурсів у ринковій економіці, слід констатувати, що відповідно до об'єктивних процесів інтернаціоналізації, які об'єднують, інтегрують національні фондові ринки світу, капітал стає дедалі мобільнішим і переміщається до тих країн та регіонів, де він цінується найбільше, забезпечує найвищий дохід. Завдяки наявності таких виражених специфічних інтересів стосунки між учасниками валютно-фінансових відносин, відносин стосовно інвестиційних, зокрема міжнародно-інвестиційних, ресурсів, весь міжнародний фінансовий ринок у світовому масштабі приведені у відповідність до особливих закономірностей, підпорядкованих ендогенній логіці, що відображає власні системні характеристики, закономірності настання тих або інших причинно-наслідкових подій. Такі закономірності, зокрема, пов'язані із вираженими зво-

ротними впливами на процеси виробництва як на національному, так і на міжнародному, світовому рівнях господарювання [10, с. 159–187].

Глобалізація фінансового ринку сприяє оптимізації розподілу коштів міжнародного ринку позичкових капіталів, що технічно забезпечується шляхом міжнародного, а також міжгалузевого переливу капіталів. Такі механізми, інструменти переміщення фінансових ресурсів доповнюють пряме, первісне інвестування і дозволяють оптимізувати не тільки структуру інвестицій, рівні прибутків на капітал, але й підвищувати темпи та збільшувати обсяги суспільного відтворення, що відіграє важливу роль як для розвитку країн, так і світової економіки в цілому.

Функціонування міжнародного фінансового ринку включає в себе як роботу окремих його взаємопов'язаних секторів, зокрема ринку власне грошових коштів, ринку капіталу, золота та дорогоцінних металів, коштовностей взагалі, валютного ринку, ринку цінних паперів, так і діяльність фінансових інститутів, а також застосування фінансових інструментів [11, с. 272].

З розвитком фондового ринку створюються і умови для більш повної реалізації регуляційної ролі державного кредиту [12, 156 с.]. Адже здійснюючи операції з державними цінними паперами, центральний банк у розвинених ринкових господарствах впливає на ресурсні можливості комерційних банків, регулюючи тим самим обсяг кредитних вкладень і сукупну грошову масу в обігу. Причому, впливаючи на рівень грошової пропозиції, держава здійснює при цьому певний вплив і на кон'юнктуру фінансових ринків.

Виходячи з теоретичних завдань осмислення та комплексного врахування стану взаємно пов'язаного функціонування реального та фінансового секторів як окремих національних економік, так і глобалізованих господарських просторів, для формування методологічної основи вироблення оптимального регулятивного механізму, на наш погляд, необхідно застосовувати комплексний підхід, який органічно включав би в себе достатньо різнопорядкові елементи. Останні мають, з одного боку, відображати процеси інформатизації та розвитку новітніх технологій, а з іншого – реалії залучення фінансових ресурсів різноманітного функціонального призначення довгострокового і короткострокового капіталу як джерела стимулювання реального сектора.

Тобто функціонування фондових ринків одночасно вбирає в себе і логіку роботи реального сектора національної економіки, і логіку роботи фінансової системи. З цього випливає необхідність системного врахування різних інтересів окремих суспільних елементів, функціонального поєднання інститутів впливу на параметри розвитку відтворювальної системи.

У першому випадку (робота реального сектора національної економіки) йдеться про реалізацію інтересів підприємців, виробників та споживачів, що контактують на відкритих ринках, причому такі інтереси мають бути узгодженими з інтересами суспільства в цілому в довгостроковому, середньостроковому та короткостроковому вимірах.

У другому випадку (функціонування фінансової системи національної економіки) ми маємо враховувати факт того, що на діяльність фондових ринків впливають усі ланки сфери фінансової системи певної країни (її регіональні складники), грошові кошти, що знаходяться в обігу, а також фінансові механізми міжнародного, наддержавного рівня [13, с. 100–112].

Відзначимо, що ситуації в обох випадках стосуються питання функціонування державного бюджету, місцевих бюджетів, позабюджетних фондів, податкових

систем, фінансів державних та недержавних підприємств. Але в будь-якому разі важливим завданням при цьому є виявлення придатних до застосування дієвих механізмів акумулювання інвестиційних ресурсів через обіг цінних паперів у контексті міжнародного досвіду та з урахуванням завдань соціально-економічного розвитку. Вищевикладене потребує широкого погляду на досліджувану проблематику розгорнутому історичному, технологічному та геополітичному контексті, урахування наявних інвестиційних можливостей та потреб.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Наш погляд на проблему дає можливість зробити висновок, що весь процес мобілізації фінансових ресурсів у ринковій економіці передбачає виявлення і з'ясування широкого кола питань методологічного та прикладного плану. В цілому модель інтеграції механізмів фондового ринку підтверджує ефективність процесів інтернаціоналізації, змістом яких є усунення зайвих трансакційних витрат.

Водночас проблематика інтеграції фондових ринків є суперечлива. Відповідно до лібералізаційної, інтеграційної моделі залученість інструментів фондового ринку, бірж в інтеграційні процеси є суттєвою умовою та фактором сучасної глобалізації. З іншого боку, глобалізація призводить до вимивання кредитних ресурсів із малопривабливих країн, руйнації національних фондових ринків.

Існує нерозривний функціональний зв'язок між надійністю джерел капіталу, ефективністю стимулювання інвестиційного процесу й правильністю інвестування фінансових ресурсів, будь-яких засобів.

Застосування на практиці ефекту від міжнародного руху капіталів може дозволити будь-якій країні якнайповніше розкрити власний потенціал розвитку. Водночас, з погляду комерційних, регулятивних агентів, ухвалення рішення щодо здійснення інвестицій, як і стимулювання інвестиційного процесу, ґрунтується на аналізі великої кількості факторів, до яких належать загальнонаціональна доцільність, технологічні пріоритети, співвідношення очікуваної прибутковості певного проекту й ризику та ін.

Проаналізувавши новітні механізми мобілізації фінансових ресурсів у ринковій економіці, варто відзначити, що ефективне функціонування фінансових систем можливе лише за умов розвинутого фондового ринку. Сучасні тенденції до розмивання національних кордонів торкнулися не лише найбільш інтегрованих держав, але й тих, що раніше були відносно замкнутими. Причина того – глобалізація, яка означає радикальну зміну як зовнішніх, так і внутрішніх умов діяльності фінансових структур.

Бібліографічні посилання

1. **Корнійчук, О. П.** Фондовый рынок: теория і практика [Текст] / О. П. Корнійчук; за ред. акад. Б. М. Данилишина. – К.: НАНУ, РВПС України, 2009. – 224с.
2. **Иноземцев, В.** Наметившиеся воспроизводственные тенденции в мировом хозяйстве [Текст] / В. Иноземцев // Экономист. – 2000. – № 6. – С. 80–87.
3. **Губайдуллина, Ф. С.** Как привлечь иностранные инвестиции [Текст] / Ф. С. Губайдуллина // ЭКО. – 2003. – № 10. – С.132–143.
4. **Бекарев, А. А.** Финансовая эпидемия [Текст] / А. А. Бекарев // ЭКО. – 2009. – № 1. – С. 14–19.
5. **Портер, М. Е.** Международная конкуренция: конкурентные преимущества стран [Текст] / Портер М. Е.; под ред. В. Д. Щетинина; пер.с англ. – М.: Междунар. отношения, 1993. – 896 с.

6. **Кашин, В. А.** Мировой финансовый кризис: причины и последствия [Текст] / В. А. Кашин // Финансы.– 2009.– № 1.– С. 14–19.
7. **Сулян, В.** США на пути к «новой экономике» [Электронный ресурс] / В. Сулян.– Режим доступа: http://www.perspektivy.info/oykumena/ekdom/ssha_na_puti_k_novoj_ekonomike_2010-05-20.htm.– Загл. с экрана.
8. **Кавкин, А.** Нетрадиционные способы управления кредитными рисками [Текст] / А. Кавкин // Мировая экономика и междунар. отношения.– 2004.– № 11.– С. 79–87.
9. **Магаш, И.** Мировая экономика конца тысячелетия (движущие силы глобализации) [Текст] / И. Магаш // Пробл. теории и практики управления.– 2001.– № 3.– С. 56–62.
10. **Григорьян, Э. Р.** Новые методологии изучения глобальных явлений [Текст] / Э. Р. Григорьян, М. А. Сафонова // Глобализация и моделирование соц. динамики.– М.: Ин-т. соц. наук, 2001.– С. 3–11.
11. **Ломакин, В. К.** Мировая экономика [Текст]: учеб. / В. К. Ломакин.– 3-е изд., перераб. и доп.– М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007.– 671 с.
12. **Kaplan, S. N.** Investment-Cash Flow Sensitivities Are Not Valid Measures of Financing Constraints [Text] / S. N. Kaplan, Zingales L. // Quarterly Journal of Economics.– 2000.– Vol. 115.– P. 707–712.
13. **Макаров, В. Л.** Банки – элемент рыночной инфраструктуры [Текст]: Справ. экон. инструментария / В. Л. Макаров, Н. Е. Христолюбова, Е. Г. Яковенко.– М.: ЗАО Экономика, 2003.– 515 с.
14. **Борисова, М.** Мировая экономика скатывается к депрессии [Текст] / М. Борисова // Независимая газ.– 2003.– 13 мая.– С.3.
15. **Кульпінський, С. В.** Регулювання фінансових ринків: пріоритети та інструменти [Текст]: Моногр. / С. В. Кульпінський.– К.: ЛАТ і К, 2010.– 272 с.
16. **Корищенко, К.** Новые вызовы в регулировании финансового сектора в условиях кризиса / К. Корищенко, И. Соловьёва // Вопр. экономики.– 2010.– № 4.– С. 100–112.

Надійшла до редколегії 27.12.2014